
Per Helland

MINNEORD

LEIV M. HOVE

KJELL MATRE

HEGE FRAMNES

ANDERS MØLSTER

Tidligere overlege ved Ortopedisk avdeling, Haukeland universitetssykehus, Per Helland, døde 19. august 2022 etter kort tids sykdom, 88 år gammel. Han ble født i Breim Nordfjord 11. november 1933, tok eksamen artium i 1955 i Oslo og medisinsk embetseksamen ved universitetet i Freiburg, Tyskland i 1963.

Han begynte sin kirurgiske utdanning som assistentlege i Molde i 1965–66, etterfulgt av kirurgi og gynekologi i Stavanger. Hans karriere som ortoped begynte med fem år ved Sandnes sykehus (1968–73) og fortsatte ved Sophies Minde og Kronprinsesse Märthas Institutt, før han jobbet et halvt år med nevrokirurgi ved Rikshospitalet. Åtte år ved Kirurgisk avdeling ved Vest-Agder sentralsykehus fra 1976 til 1984 ga ham en meget bred kirurgisk og ortopedisk utdanning, i tillegg til et hyttekjøp i den sørlandske skjærgård. Han ble godkjent spesialist i ortopedisk kirurgi i 1980 og i generell kirurgi i 1982.

Per Helland fikk etter hvert tilnavnet «ortopediens Petter Smart». Hans første og kanskje beste oppfinnelse var EX-FI-RE (*ekstern fiksasjon og reposisjon*) til bruk ved reposisjon og fiksasjon av brudd i lange rørknokler. Fiksatoren var konstruert slik at lengde og vinkelkorreksjon av brudd og osteotomier kunne foretas uavhengig av hverandre i alle plan. Reposisjonsenheten var relativt komplisert rent mekanisk, så det ble også designet en enklere fiksasjonsenhet som senere kunne settes på, for å få frigjort de dyrere og avanserte reposisjonsenhetene. Fiksatoren ble solgt til en rekke sykehus i Norge og utlandet.

Etter et kort mellomspill som overlege i Ålesund, ble Per i 1986 ansatt som overlege ved Ortopedisk avdeling ved Haukeland universitetssykehus. Ved universitetsklinikken fikk hans kreative evner utfolde seg. Han fikk bl.a. ansvaret for forlengelsesoperasjonene på de lange rørknoklene. Han konstruerte en «sperremargnagle» som forlenget seg ved pasientstyrte rotasjonsbevegelser. Han lagde selv disse margnaglene, og anvendte dem på femurforlengelser med godt resultat.

Per designet og laget også en smart liten borebukse til perkutane osteotomier på femur. Hos oss er den fortsatt i bruk ved perkutan multidrilling-osteotomi ved forlengelser og korreksjoner av deformiteter.

Genial var også hans dynamiske fiksator for håndleddsbrudd: Dynawrist appliserte traksjon på bruddstedet og derved reposisjon og retensjon av frakturen. Og samtidig opprettholdt den bevegeligheten i håndleddet. Resultatene etter behandlingen var meget gode.

Per var en svært dyktig kirurg og en god kollega. Han var vennlig og beskjeden, med en humor som alltid var positiv. Som pensjonist i Kristiansand ble han familiens og vennekretsens praktiske trollmann. Han var frisk og aktiv inntil en hjerneblødning avsluttet hans kreative virke noen dager før han døde.

Kolleger og venner ved Ortopedisk avdeling, Haukeland universitetssykehus lyser fred over Per Hellands gode minne.

Publisert: 24. oktober 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0601
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. juli 2026.